FAKTABLAD OM VÄXTSKYDD
JORDBRUK
90 J

VETETS BLADFLÄCKSJUKA

Vetets bladfläcksjuka orsakas av svampen *Drechslera tritici-repentis* (Died.) Shoem. (perfekt stadium *Pyrenophora tritici-repentis* (Died.) Drechs.). Svampen angriper främst vete, men också råg, rågvete och ett flertal gräsarter, bl.a. kvickrot.

Skadebild

Primära angrepp på groddplantorna orsakas av utsädesburen smitta. Den framträder som mörkbruna nekrotiska fläckar på det första bladet och som en brun missfärgning av koleoptilen som en längsgående strimma eller av dess övre kant. Andelen infekterade kärnor som leder till primärangripna groddplantor och speciellt sådana med primär bladfläck är lägre än för kornets bladfläcksjuka.

Sekundära infektioner, som orsakas av konidier och askosporer, utgörs av små, något rektangulära mörkbruna fläckar som senare får ett ljusare mittparti (fönsterfläckar). Utanför den mörka kanten finns en gul klorotisk bård. Fläckarna ljusnar och breder ut sig och bildar sammanhängande oregelbundna nekrotiska partier med ett flammigt utseende. Angreppen bidrar till en för tidig vissning av bladen.

Pseudothecier på höstvetehalm och bladangrepp på vårvete.

Biologi

Svampen överlever som vilmycel på infekterade kärnor, som utvecklas till primärangrepp på groddplantorna. Det är inte känt hur stor betydelse den utsädesburna smittan har för svampens vidare spridning. Av större betydelse är överlevnaden på infekterade växtdelar. Redan före skörden startar bildningen av svampens sexuella stadium i form av sporhus (pseudothecier), som man kan se som mörka prickar på blad och strå. Under senhösten/vintern färdigbildas de och framträder som svartbruna upphöjningar med "spröt" runt sporhusmynningen. Mogna askosporer är under tyska förhållanden (Bayern) färdiga i slutet av februari–

Unga infektioner av Drechslera tritici-repentis, s.k. fönsterfläckar.

början av mars. Spridningen av askosporerna gynnas av regn och kan ske redan vid några plusgrader, men ökar linjärt med temperaturer upp till 27°C. Enligt utländsk litteratur utgörs de första vårinfektionerna i höstvete av askosporinfektioner. Även svenska iakttagelser stöder detta. Askosporerna skjuts ut ur sporhusen endast ett par cm, varför spridningen i huvudsak sker enbart inom fältet. När sporhusen är tomma kan konidier bildas på dessa. Även från infekterade halmrester kan konidier bildas. Från bladfläckar är konidiebildningen i början svag i fläckens centrum och tilltar först när den klorotiska vävnaden utanför nekrotiseras. Konidierna sprids i huvudsak inom fältet (8–10 m) men kan då de blivit luftburna ovanför grödan spridas över långa avstånd (km–mil). Den långväga spridningen leder sällan till starkare angrepp.

När konidiebildningen börjat inträder svampen i sin epidemiska fas. Konidiebildningen sker i huvudsak under natten vid hög fuktighet, medan sporspridningen sker först sedan bladvävnaden torkat upp. Under optimala betingelser kan svampen genomlöpa en infektionscykel, d.v.s. från infektion till produktion av nya konidier, på cirka 8 dagar. Vid 20–25°C kan man se de första symptomen redan efter 2–3 dagar, medan denna tid ökar till cirka 14 dagar vid 5°C. Svampens utveckling gynnas av regn och relativt höga temperaturer, medan längre perioder (> 5 dagar) av torrt väder avsevärt bromsar angreppens utveckling.

Skadegörelse och motåtgärder

Den utsädesburna smittan leder till något minskat plantantal och mindre plantor. Under fältförhållanden kompenserar troligen friska plantor denna förlust. Bladfläckarna medför att plantorna vissnar i förtid och kan leda till betydande skördeförluster. Vetets bladfläcksjuka anses medföra mindre förluster än brunfläcksjuka. Den kan troligen också vara inkörsport för infektioner av andra bladfläcksvampar.

Den viktigaste smittkällan för svampen är infekterade halmrester i markytan. Den främsta bekämpningsåtgärden är därför att ej så vete efter vete och att genomföra en omsorgsfull jordbearbetning som lämnar minimala halmrester på ytan. Den största andelen av smittämnet anses brytas ner efter ett år, men uppgifter att halmrester kan vara infektiösa upp till tre år förekommer. Man bör också beakta att kvickrot kan angripas och härigenom hålla kvar smittan i fälten.

I ett fåtal svenska betningsförsök har ingen effekt av betningen kunnat påvisas. Starkt smittade utsädespartier bör undvikas och utsädet betas för att undvika smittkällor i form av primärangrepp.

Om starka angrepp skulle uppträda och gynnsamma förhållanden för infektion föreligga kan angreppen bekämpas genom sprutning i grödan (se Faktablad 1 L, för preparat och doser).

Förväxlingsrisk

Angreppen (speciellt i äldre stadier) kan lätt förväxlas med angrepp av brunfläcksjuka *Stagonospora (Septoria) nodorum*, svartpricksjuka (*Septoria tritici*) och/eller s.k. fysiologiska bladfläckar.

Litteratur

Hyltén-Cavallius, I. 1984. Vetets bladfläcksjuka (*Drechslera tritici-repentis* (Died.) Shoem.)– Biologi och bekämpning. *SLU, Inst. växt- o. skogsskydd, Examensarbeten* 1984:1.

Wolf, P. F. J. & Hoffmann, G. M. 1993. Zur Biologie von *Drechslera tritici-repentis* (Died.) Shoem. (telemorph *Pyrenophora tritici-repentis* (Died.) Drechsler) dem Erreger einer Blattfleckrankheit an Weizen. *Z. PflKrankh. PflSchutz 100*, 33–48.

Wolf, P. F. J. & Hoffmann, G. M. 1994. Epidemilogische Entwicklung von *Drechslera tritici-repentis* in Wiezenbeständen. *Z. PflKrankh. PflSchutz 101*, 22–37.

Text: Hans Olvång
SLU, Inst. för växtpatologi 1
Box 7044, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 10 00
Fax: 018-67 28 90
e-post: Hans.Olvang@vpat.slu.se

Foto: Peder Waern

Maj 1998

Faktablad om växtskydd utges inom områdena Jordbruk och Trädgård. Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU, Inst. för entomologi. Tel. 018–67 23 47.

ISSN 1100-5025

© Sveriges lantbruksuniversitet

Ansvarig utgivare: Maj-Lis Pettersson

Redaktörer: Jordbruk:
Ulla Ekström, Alnarp
Maj-Lis Pettersson, Uppsala
Trädgård:
Maj-Lis Pettersson

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel. 018–67 11 00
Fax. 018–67 28 54